

Betrouwbare overheid

Iemand die nooit eens grondig zijn mening over iets kan veranderen, is niet volwassen". Tegen deze stelling is niets in te brengen, de frequentie waarmee zij de laatste tijd wordt gepresenteerd is iets anders.

Ook politieke partijen kunnen prioriteiten verleggen. Dit heeft verdergaande consequenties dan dat een individu van opvatting verandert. De geloofwaardigheid van een politieke stroming kan in het gedrang komen. Breuken kunnen soms onvermijdelijk zijn, een zekere continuïteit in wetgeving is een groot goed. Vooral waar de burger zich bij de inrichting van zijn bestaan op bestaande wetgeving heeft ingesteld. Zo'n gebied is de fiscaliteit.

Vermeend en de PvdA-standpunten

Studie van de na-oorlogse belastingpolitiek is om meerdere redenen interessant. Ook uit het oogpunt van de standpunten van politieke partijen. Bij alle evoluties was er toch een berekenbaar gedrag. Dat is goed voor de continuïteit en betrouwbaarheid van de overheid. Zeker in een land waarin coalities het beleid uitmaken. De laatste tijd zie ik grote schokken. Ik denk daarbij aan de PvdA, de partij van de staatssecretaris voor de belastingen. Vermeend schroomt niet honderdtachtig graden de andere kant uit te gaan als zijn par-

tijvoorgangers de afgelopen decennia gingen. Waarbij zij vaak op een moralistische manier politiek andersdenken verwijten maakten.

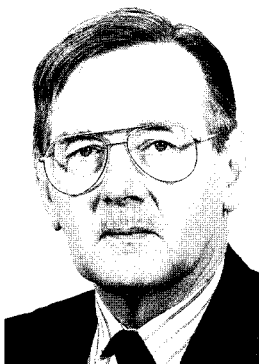
Een voorbeeld is de vermogensbelasting. Bij elke tegenbegroting van de oppositievoerende PvdA bestond een deel van de dekking uit hogere vermogensbelasting.

Een ander voorbeeld is de verhouding tussen (de opbrengst van) directe en indirecte belasting, zoals Omzetbelasting tegenover Loon- en Inkomstenbelasting (LB/IB). Waren andere partijen van mening dat een verschuiving naar meer indirecte belastingen gewenst was, de PvdA vond van niet. Zij

hechte aan nog scherpere progressie in de IB om de sterke schouders meer te laten dragen dan de zwakkere.

Een derde voorbeeld ligt bij de dubbele heffing: de winst van een vennootschap is onderhevig aan Vennootschapsbelasting (VpB). Voorzover deze winst aan aandeelhouders wordt uitgekeerd, wordt

dat dividend ook nog getroffen door de IB, thans meestal 60%. Vooral voor familiebedrijven is dat funest en vele lieten (mede) daardoor het loodje. Een aantal politieke partijen (ARP, CHU, KVP en VVD) bepleitten jarenlang verlichting of opheffing van die dubbele druk. De PvdA vond die dubbele heffing

Dr. H.C.A.M. Notenboom

gerechtvaardigd. Verschillen van opvatting tussen de toen drie christen-democratische partijen over de wijze waarop de dubbele heffing moest worden verlicht, zijn er helaas de oorzaak van dat toen het stelsel niet is veranderd. Op elk van deze drie terreinen loopt, soms holt de PvdA- staatssecretaris nu de tegenovergestelde richting uit. Ik kan mij er alleen maar over verheugen dat betere inzichten doordringen. Wel vraag ik mij af hoe zulke formidabele omturningen binnen een partij mogelijk zijn. De staatssecretaris voert zijn beleid niet omdat meerderheden hem dwingen, nee: hij loopt voorop, propageert, missioneer.

Hap-snap-politiek

De Vermogensbelasting vindt hij te hoog. Hij zoekt al jaren naar verlaging. Hij bepleit omturning van de verhouding directe/indirecte belastingen, in de richting van meer indirecte belastingen. Overigens verzuimt hij te verwijzen naar 'Nieuwe wegen, vaste waarden', dat verschuiving van belasting op arbeid naar verbruik bepleit.

Zijn laatste voorstellen betreffen de dubbele heffing. Hij stelt voor dat voor grootaandeelhouders (personen die een bepaald percentage van de aandelen van een familiebedrijf bezitten) gaat gelden dat de ingehouden Dividendbelasting tevens eindheffing zal zijn en niet meer een te verrekenen voorheffing van de progressieve IB. De Dividendbelasting bedraagt 25%. Door zijn voorstel wordt de IB voor deze belastingplichtigen gereduceerd van (meestal) 60% naar 25%. Het betreft inkomens waarover de vennootschap al 35% VpB heeft betaald.

Ik juich ook dit voorstel toe en zou er geen column aan gewijd hebben, indien naast de koerswijzigingen, zelfs koers-

breuken van de PvdA, het belastingbeleid niet ook een 'hap-snap-politiek' zou worden. Ongemerkt, misschien niet onbedoeld, is door dit voorstel ineens een stuk analytische IB ten tonele gevoerd. Dat wil zeggen dat inkomen uit de ene soort bron anders belast wordt dan inkomen uit de andere bron. Te beginnen met inkomen uit dividend. Wordt de samenhang met de reeds betaalde VpB een ogenblik uit het oog verloren dan zouden gevoelens van onrechtvaardigheid kunnen opkomen. Wij hebben altijd een stelsel gekend waarbij IB geheven wordt ongeacht de bron van het inkomen.

Plotselinge wijzigingen zoals deze, los van beginseldebates, vloeien voort uit de manier waarop deze bewindsman te werk gaat: hij roept een commissie van experts bijeen die hij vraagt snel met wetsvoorstellen te komen, niet al te principieel en uitvoerig, maar pasklaar. Als dan de coalitie zonder zich veel van de mening van anderen aan te trekken dit soort voorstellen 'erdoor drukt', kunnen er ongelukken gebeuren. Belastingpolitiek mag geen hap-snap-beleid worden, de burger moet ervan op aan kunnen dat voldoende afweging plaatsvindt. Door te snel te nemen bochten bestaat het gevaar dat bij de bewustwording door de samenleving van plotsklaps gewijzigd recht schokreacties het beleid weer radicaal de andere kant doen uitgaan. Met alle gevolgen vandien voor een betrouwbaar en stabiel fiscaal beleid.

Men kan beginselen overdrijven, ze te verwaarlozen is erger.

Prof. dr. H.A.C.M. Notenboom

In de column geven de leden van de redactie hun persoonlijke opvattingen weer. Zij hopen daarmee een aanzet te geven voor reflectie of debat.